

June 2012

Veiligheidsbuffer Oesterdam



Samen bouwen aan veiligheid en natuur in de Oosterschelde.

Rijkswaterstaat, Natuurmonumenten en de Provincie Zeeland gaan samen investeren in veiligheid en natuur in de Oosterschelde. Er wordt 3,5 miljoen euro geïnvesteerd in het herstellen van oude zandplaten voor de Oosterdam, die Tholen met Zuid-Beveland verbindt. Daardoor kan in de toekomst ongeveer 3,5 miljoen euro op het onderhoud aan deze dam worden bespaard. Per saldo kost dit de Staat dus niets extra!

Magisch landschap

De Oosterschelde is een heel bijzonder gebied. Bij hoogwater is het één grote waterplas, bij laagwater komt er een magische wereld tevoorschijn van droogvallende slikken en platen. Dat intergetijdengebied zit vol vogels die naar voedsel zoeken of even uitrusten en 'opvetten' op doortrek. Zeehonden zoeken de zandplaten op om te rusten en hun jongen te zogen. Recreanten genieten van de weidse vergezichten over het glinsterende water. Vissers brengen dagelijks verse vis en schelpdieren aan land. Maar hoe lang nog?

Zandhonger

Door de bouw van de stormvloedkering is de hoeveelheid water die dagelijks met het tij het Oosterscheldebekken in- en uitstroomt met 30 procent afgenomen. Hierdoor is de zeearm uit balans geraakt. Het natuurlijke evenwicht tussen afbraak en ophoging van de zandplaten is verstoord geraakt. De platen brokkelen nu sneller af door het water, dan dat ze door nieuwe aanvoer van zandkorreltjes worden opgebouwd. Steeds meer zand verdwijnt in diepe geulen en komt niet meer omhoog. Dit probleem wordt zandhonger genoemd.



Locatie van de Veiligheidsbuffer Oosterdam



Foto: Chiel Jacobusse

Verlies aan leefgebied

Vóór de aanleg van de stormvloedkering kende de Oosterschelde 11.000 hectare droogvallend intergetijdengebied. Daar wordt elk jaar 50 tot 100 hectare vanaf geknabbeld. Als we niets doen heeft de Oosterschelde in het jaar 2040 nog maar 1.100 hectare intergetijdengebied over. Dan verliezen vogels en zeehonden hun leefgebied en valt er voor recreanten minder te genieten.

Golfslag bedreigt dijken

Sinds enkele jaren is duidelijk dat de zandhonger in de Oosterschelde niet alleen natuur en recreatie bedreigt, maar dat ook voor het op peil houden van de veiligheid meer inspanningen nodig zijn. Het natuurlijke voorland van slikken en platen breekt de golfwerking op de dijken. Maar naarmate de Oosterschelde in een grote bak water verandert, krijgen de dijken steeds meer van golfslag te lijden.

Maatregelen

Daarom treft Rijkswaterstaat nu maatregelen. Bij het versterken van de Oesterdam, in de Kom van de Oosterschelde, wordt ook het voorland versterkt. Zandplaten worden hersteld. Achterin de Oosterschelde komt in het najaar van 2012 een zandsuppletie van maar liefst 450.000 kuub zand. Dankzij innovatieve technieken zal het rijke bodemleven op de plek van de zandsuppleties zich binnen 4 tot 5 jaar herstellen, er zullen weer natuurlijke zandplaten ontstaan. Dat is goed voor de veiligheid van de dijken en voor de natuur.

Zorgvuldige uitvoering

De zandsuppletie wordt zorgvuldig uitgevoerd, in nauw overleg met de vele verschillende betrokken partijen, zoals de oester- en mosselkwekers, de aasspitters, weervissers, recreatieondernemers en natuurbeschermingsorganisaties. Al deze partijen onderkennen de noodzaak om de zandhonger

te bestrijden, maar hun belangen mogen geen schade oplopen. Feit is bijvoorbeeld dat oesters erg gevoelig zijn voor instromend zand. De vele verwateringspercelen van de oestercultuur die verderop in de Oosterschelde liggen, mogen geen hinder ondervinden van de zandsuppleties. Het zand wordt uit een diepe geul opgebaggerd, en op de zandplaten gebracht. Het op te spuiten zandlichaam wordt zo ontworpen dat andere partijen er geen schade van ondervinden. Een onafhankelijk onderzoeksbureau gaat het ontwerp toetsen. Mocht er tegen alle verwachtingen in tóch schade optreden, dan zal die, volgens de gangbare schaderegelingen, worden vergoed.

Kosten

De maatregelen kosten in totaal 3,5 miljoen euro. Maar daardoor kan het volgende groot onderhoud aan de Oesterdam met 20 tot 25 jaar worden uitgesteld. Dat levert een besparing van ongeveer 3,5 miljoen euro op. De keuze om met deze innovatieve methode te investeren in veiligheid en natuur hoeft uiteindelijk dus niets extra te kosten. Rijkswaterstaat betaalt 2,4 miljoen euro, Natuurmonumenten 1 miljoen euro en de Provincie Zeeland 125 duizend euro.

Klimaatbuffer

Natuurmonumenten kan deze investering doen dankzij een zogenoemde klimaatbuffersubsidie van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu. De Oosterschelde wordt namelijk niet alleen bedreigd door zandhonger, maar ook door de zeespiegelstijging. Jaarlijks verdwijnt een miljoen kuub zand uit de Oosterschelde in de diepe geulen. Daardoor wordt de 'droogvaltijd' van slikken en platen steeds minder. Maar doordat intussen de zeespiegel stijgt, wordt dat effect nog verdubbeld, zo blijkt uit berekeningen van Rijkswaterstaat. Als we niets doen, wordt de Oosterschelde uiteindelijk één grote waterplas. Zover mogen we het niet laten komen. Daar zijn alle gebruikers het inmiddels over eens.



Joop Atsma, staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu

“Meer natuur, meer veiligheid en behoud van de regionale economie. Is dit alles te verenigen binnen een project? Ja, dat kan. Het Project Veiligheidsbuffer Oesterdam is zo’n uniek proefproject.

De prachtige Oosterschelde moeten we koesteren. Daar zijn we het allemaal over eens.

Echter, de nadelen van de stormvloedkering eisen hun tol. Steeds meer zand verdwijnt in diepe geulen: zandhonger. Kende dit gebied voor de stormvloedkering nog 11.000 hectare, als we niks doen resteert in 2040 nog slechts 1100 hectare. Maar ook de veiligheid staat onder druk door steeds meer golfslag op de dijk.

Actie is nodig. Ik heb mij dan ook sterk gemaakt voor het project Veiligheidsbuffer Oesterdam. Door financieel bij te dragen (2.4 miljoen euro), maar ook door alle betrokken partijen te wijzen op hun gedeelde verantwoordelijkheid. Ik vind het dan ook fantastisch dat alle partijen de schouders zetten onder dit project.



Rijkswaterstaat en Natuurmonumenten gaan nu van start met het herstel en behoud van de unieke Oosterschelde. Dit jaar wordt de glooiing van de Oesterdam versterkt. En daarna wordt er in de Oosterschelde bij de Oesterdam

zand aangebracht. Het motto van de praktijkproef bij de Oesterdam is ‘natuurbouw voor veiligheid, natuur en recreatie’. Het is een voorbeeld van een praktijkproef waarbij we op een natuurlijke wijze de natuur en waterveiligheid versterken. Een innovatieve aanpak waarmee Nederland met haar kennis over deltatechnologie voorop blijft lopen. Kortom, de ontwikkeling van de Veiligheidsbuffer Oesterdam is een project naar mijn hart.”

Sjoerd Heijning, Gedeputeerde water en natuur van provincie Zeeland



Foto: Anda van Riet

“De Oosterschelde is voor mij de parel van de Deltawateren. Een natuurgebied van internationale allure en tegelijkertijd een gebied, dat van groot belang is voor de regionale economie: vooral voor de schelpdiervisserij en de recreatie. Beiden, maar ook de natuur en de veiligheid staan onder druk door de schaduwkanten van de Deltawerken. De schelpdiervisserij heeft vooral last van het wegvallen van de rivierinvloed. Daar gaan we samen met de sector wat aan doen door meer water vanuit het Volkerak-Zoommeer naar de Oosterschelde te leiden. De zandhonger heeft vooral effect op de veiligheid, de natuur en de recreatie. Zandsuppletie lijkt voorsnog de belangrijkste remedie. Het is van het grootste belang, dat we in samenwerking met alle partijen hier ervaring mee krijgen. Want alleen als

we samen de schouders er onder zetten kunnen we de parel van de Deltawateren laten schitteren. En dat willen we met het project Veiligheidsbuffer Oesterdam.”

Roline de Wilde, regio directeur Natuurmonumenten Zuid-Holland/Zeeland



“De Oosterschelde is het grootste en één van de mooiste Nationale Parken van ons land. Een uniek gebied waar natuur en economisch medegebruik succesvol hand in hand gaan. Maar de Oosterschelde is ook één van de meest onbekende gebieden. Onbekend omdat het grootste deel van het park zich onder water bevindt: een sprookjesachtige wereld van kleurrijke anemonen, bruinvissen, zeepaardjes en sepia’s. Een deel van die bijzondere wereld laat zich af en toe, met laag water, zien. Dan vallen de zandplaten droog en vormen ze een heus wegrestaurant voor tienduizenden vogels. Juist die zandplaten en het grote belang hiervan voor de natuur in de Oosterschelde worden bedreigd door de zandhonger die de Oosterschelde teistert. Natuurmonumenten is dan ook erg blij met de samenwerking met Rijkswaterstaat en de Provincie Zeeland om dit project gezamenlijk aan te gaan pakken. Wij hebben er alle vertrouwen in dat we met het project Veiligheidsbuffer Oesterdam, met zorg en aandacht voor de economische belangen, gaan investeren in een rijke Oosterschelde met toekomstperspectieven.”

Dit is een uitgave van
Rijkswaterstaat, Natuurmonumenten en Provincie Zeeland



Nadere inlichtingen:

Bjørn van den Boom,
Natuurmonumenten Zeeland / Zuid-Holland
Tel: 06 51154386, email: b.vandenboom@natuurmonumenten.nl

Wilt u op de hoogte blijven van de ontwikkelingen rondom de Veiligheidsbuffer Oesterdam, meld u dan aan voor de digitale nieuwsbrief. Stuur daarvoor een mail met uw gegevens naar oesterdam@natuurmonumenten.nl.